

Dr. Ir. J. Vermeer:

“WAAR BEGIN JE WAT JE HAND
VINDT OM TE DOEN”

Dr. Ir. J. Vermeer (82)

is auteur van twee boeken. ‘Het Friese Jacht’ uitgegeven in 1992 en

‘Tjotters en Boatjes’ uit 1997. Het manuscript over Boeiers is op de enkele illustraties na klaar en verschijnt in de loop van 2003. In deze drie boeken zijn alle gegevens over de drie scheepstypen bijeen gebracht welke van belang zijn voor de kennis van de historie, de traditie, de bouw, de bouwers en het zeilen.

Friese Jacht

“Wij kampeerden in 1956 op de Amerongse berg, toen daar beneden op de Rijn een kajuitschouw voorbij zeilde. Ik zei tegen mijn vrouw; varen is toch veel leuker dan kamperen in een tent. Ze beaamde het. Toevalligerwijze hield net in die tijd ene Van Waning een lezing op de radio over boeiers en jachten en terloops vertelde hij dat hij een van de bestuurders was van het net opgerichte Stamboek. Ik nam contact met hem op en via hem kreeg ik een adres in Alphen aan de Rijn, waar ik in 1957 een Friese jacht kocht. De toestand van het scheepje was slecht. Toch heb ik het gekocht en in de daarop volgende winter laten restaureren door Tjeerd van der Meulen. Wij hebben het schip *De Rode Leeuw* gedoopt. Daar wij de geschiedenis van vóór en in en de tweede wereldoorlog niet hebben kunnen achterhalen, blijven bouwer en opdrachtgever en het bouwjaar onbekend. Het lijkt echter verantwoord te veronderstellen dat het moet zijn gebouwd op de werf van Lantinga te IJlst.

Wat de herkomst betreft, de toeschrijving aan Lantinga berust op het feit, dat het jacht praktisch alle kenmerken vertoont, die karakteristiek zijn voor de jachten van Lantinga. Bijna vlak, hoekige kimmen, geen snijwerk op de boeïsel, de biezen op de boeïsel lopen door van kluisbord tot achtersteven, de mast draait om een bout dwars door de kokerwangen, deze bout wordt ondersteund door de kokerwangen ingelaten vierkante ijzeren plaatjes, waarvan de zijden een hoek van 45 graden maken met de vertikaal, details die alleen voorkomen bij jachten van Lantinga.”

Friesland

“Friesland heeft ons hart veroverd, een verrukkelijk land. Wij

houden van de weidsheid en rust. Alle vakanties hebben we daar doorgebracht. Na mijn pensionering in 1985 hebben wij ons in Hemelum gevestigd. Wij waren uitgekeken op de bossen in de buurt van Arnhem, waar ik, direct na de oorlog, in 1946 ben gaan wonen omdat ik een baan kreeg als onderzoeker bij Kema.”

Reünie

“Ik vond het leuk om bij het Stamboek te horen. Maar om de zomerreünies in Veere of Enkhuizen mee te maken, was voor de kleine scheepjes onmogelijk. Er waren meer mensen die het jammer vonden dat de houten schepen niet wat meer gelegenheid hadden om bijeen te komen. Heit Piersma, Klaas van Douwen en ik hebben toen afgesproken elk jaar een bijeenkomst te organiseren voor alle houten scheepjes bij de jeugdherberg in Heeg. De eerste vond plaats in 1968. Door al die schepen bij elkaar te zien, kun je voorstellen dat mijn enthousiasme voor de vloot niet verminderde, maar alleen nog maar groter werd. Trouwens de Regionale Friese Reünie wordt nog steeds in Heeg gehouden.”

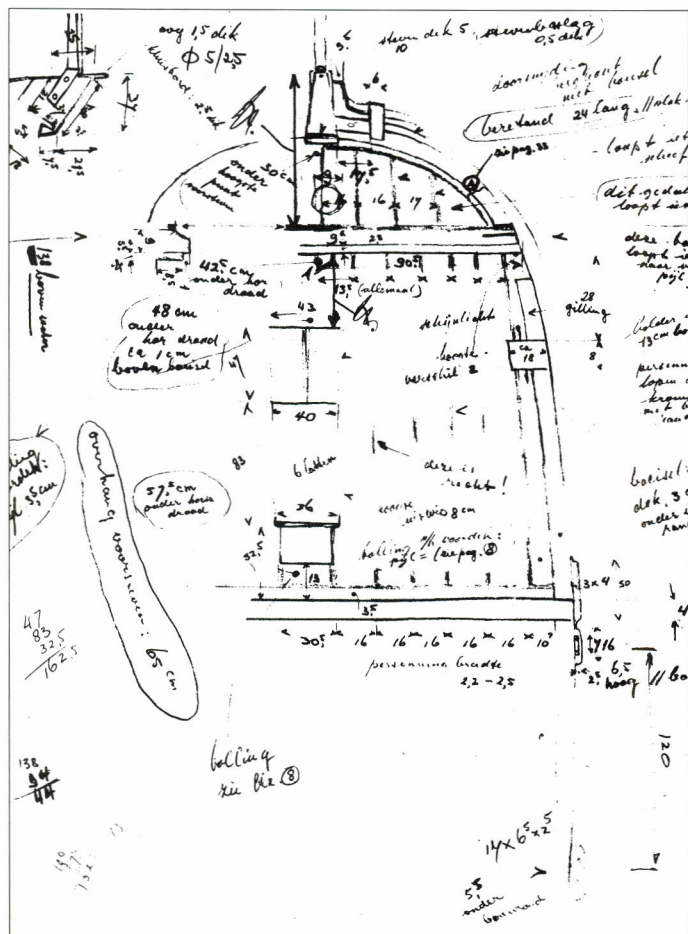
Tjotter

“Omdat ons Friese jachtje met drie opgroeiende kinderen te klein werd, kochten wij in 1962 een echte ‘*fjouweracht*’, die nog was gebouwd in 1891 bij Eeltje Holtrop van der Zee. Wij splitsten ons in twee bemanningen. Mijn vrouw en ik in *de Rode Leeuw* en de drie kinderen in de tjotter *Albert en Nelly*. Na een brand in een nabij gelegen winterstalling, realiseerde ik me dat er geen goede tekeningen bestonden van de door Eeltjebaas gebouwde fjouwerachten. Ik zei tegen mijn zoon, brand kan ons ook overkomen en dan is onze prachtige tjotter er niet meer. Laten we hem nu opmeten dan ligt het in ieder geval vast. Dat was het eerste schip dat we samen hebben opgemeten en in tekening hebben gebracht. Deze was kennelijk zo goed, dat als je het gebouw van het scheepvaartmuseum in Sneek binnenkomt, voor de ingang een tjottermodel ziet staan, dat gebouwd is volgens onze tekening.”

Opmeten

“Natuurlijk hadden wij het nog nooit gedaan. Waar begin je wat je hand vindt om te doen. Je moet gevoel hebben voor meetkunde. Hoe maak je uitslagen en wat ruimtelijk inzicht kun je er ook goed bij gebruiken. Tijdens mijn studie in Delft kreeg ik ook beschrijvende meetkunde, perspectief tekenen enz., en moest ik allerlei projecten tot een goed einde brengen. Ik vond het prachtig. Mijn opleiding was een grote hulp om schepen goed op tekening te krijgen. Ook een hulp was dat ik in mijn werk, als onderzoeker

ker, getraind was om zaken op te schrijven die ik verzameld had. De ervaring die ik opdeed bij het eerste uitgebreid meten, vastleggen en maken van constructietekeningen van onze tjotter, leidde tot het inzicht dat het een zeer tijdrovende bezigheid was. Na het eerste karwei begreep ik direct dat, de metingen professioneel te laten uitvoeren en er gedetailleerde tekeningen van maken om te komen tot een complete documentatie van de oude schepen, voor de stichting financieel nooit haalbaar zou zijn. Tenzij deskundige hobbyisten, die hun uren niet in rekening brengen, hier-

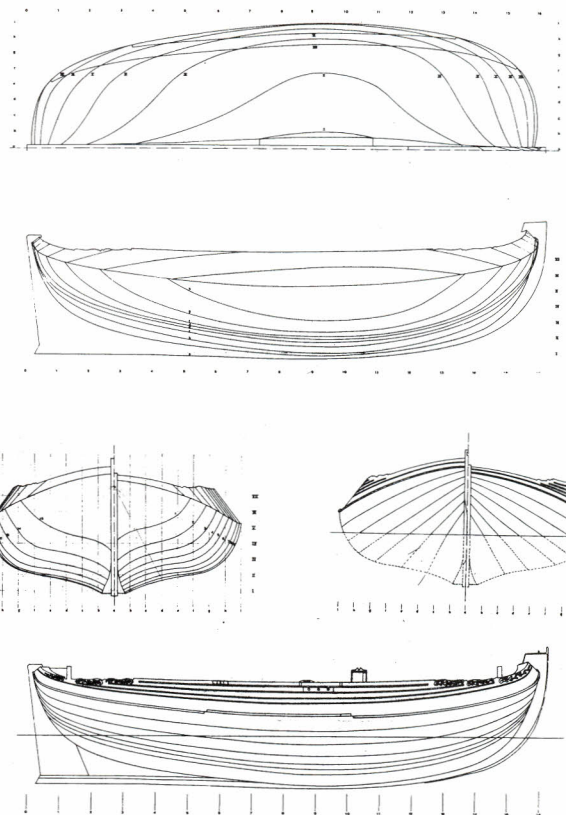

Alle maten en details worden zorgvuldig vastgelegd in schetsen.

bij zouden helpen. In het bestuur van het Stamboek ging het geluid op dat er meer aan documentatie van de schepen zouden moeten worden gedaan. Niemand deed het echter, dus ergens in de jaren zeventig, al vrij vroeg dus, ben ik begonnen met het opmeten van oude schepen.”

Het eerste boek

”In 1987 ben ik er vol tegen aangegaan. Samen met mijn vrouw heb ik zeven Friese jachten op gemeten. De metingen zijn veelal in winterbergingen gedaan. Het schip moest horizontaal staan voordat ik met mijn schietlood, meetlint, grote winkelhaak, waterpas en duimstok aan de gang kon gaan. Vijf jaar heb ik aan het boek gewerkt. Het was een enorme klus waar we wel veel plezier aan hebben beleefd. Al de verhalen die ik kreeg, bleven mijn interesse wekken. Het tweede boek kwam voort uit de behoefte om niet alleen het Friese jacht te documenteren maar ook de andere schepen. Omdat wij een tjotter hadden, gingen we met

De uiteindelijke tekeningen, in dit geval de lijnen van de 'Albert en Nelly', zijn een lust om naar te kijken.

dat type verder. Nadat het boek klaar was, dat ook vijf jaar vergde, kun je boeiers niet laten liggen. Met het laatste boek over boeiers dat hopelijk in 2003 verschijnt, heb ik veel hulp van buitenaf gehad. Met het klimmen der jaren gaat het in, op en onder schepen kruipen bij mij niet meer. Peter Tolsma en Frans Botman hebben de boeiers opgemeten en hetzelfde schema gehanteerd als met de meting van de vorige schepen.”

Drijfveer

“Je doet het om voortbrengselen van kunstzinnige ambachtelijkheid vast te leggen voor het nageslacht. Het is een bijzondere groep schepen zoals die in Friesland rondvoeren: de postbode bestelde de post, de boer leverde zijn melk en de notabelen zeilden voor hun plezier. En ze varen nog steeds; rond, hout en fraai. De uitgaven zijn monografieën geworden, zoals ik ze in mijn hoofd had. Het pakte me. Elk boek gaat over één type van grote culturele waarde.”

Zeilen

“Als de wind langs de zeilen van mijn Friese jacht ging en het schip maakte elegante bewegingen, dat was het grootste genot van het zeilen. Een liefhebber om met een groep in competitie te gaan ben ik nooit geweest. Nee wedstrijdzeilen was, hoewel ik wel eens heb meegedaan, niet mijn hobby.”

Muziek

“Ik ben een groot liefhebber van kamermuziek, Brahms, Beethoven, Haydn, Mozart, de romantici zijn mijn favoriete componisten.”